

SVEBRA riktlinje SV-RI 2021:3

FAQ Skumsläckare

Branschföreningen SVEBRA, Svenska Brandsäkerhetsföretag publicerar två typer av dokument. SVEBRA INFORMERAR (SV-INF) och SVEBRA RIKTLINJER (SV-RI). SVEBRA riktlinjer är rekommendationer för företag och organisationer som jobbar med och köper in tjänster och produkter inom brandsäkerhet.

Syfte

Syftet är att rekommendationen ska tjäna som riktlinje för personal som hanterar brandsläckare samt kunder och brukare som upphandlar tjänster med brandsläckare.

Ordlista

Släckmedel

Vatten

Vatten släcker glödbränder i fibrösa material och är utan tillsatser. Vatten kan hållas i avloppet.

Släckvätska

Vätskesläckare är släckare innehållande vatten med inblandning av tillsatser för att höja släckeeffekten. Tillsatserna kan vara tensider, salter eller andra kemikalier.

Släckarna är i första hand avsedda mot fibrösa material. Släckvätska ska hanteras och destrueras av ett företag som hanterar avfall.

Skumvätska utan fluortensider

Brandsläckningsskum är vatten med en inblandning av tensider. Till skillnad mot vatten- och vätskesläckare släcker skumsläckare både fibrösa ämnen och brinnande vätskor.

Kasserat brandsläckningsskum och andra släckvätskor med tensider skall lämnas till ett företag som hanterar avfall för destruktion och miljöriktigt omhändertagande.

Skumvätska med fluortensider, PFAS

Skumsläckmedel som innehåller fluortensider (PFAS) är miljö- och hälsoskadlig samt är svårnedbrytbar. Lagstiftningsarbete pågår för att stoppa användningen.

SVEBRA avråder från att nya skumsläckare med fluortensider (PFAS) placeras på marknaden. Befintliga släckare med fluortensider ska inte laddas om eller användas vid övning.

Kasserat brandsläckningsskum och andra släckvätskor med fluortensider skall lämnas till ett företag som hanterar avfall för destruktion och miljöriktigt omhändertagande och skall absolut inte tömmas i avlopp eller i naturen.

Vätska för fettbrand

Släckvätska mot fettbrand består av en kaliumbaserad saltlösning med hög släckeffekt mot brand i matolja och fett. Fettbrandsläckare hindrar effektivt återantändning. Släckvätskan ska hanteras och destrueras av ett företag som hanterar avfall.

Vätska för brand i litiumjonbatterier

Släckvätska för brand i litiumjonbatterier släcker i första hand genom kylning. Släckmedlen är vatten med inblandning av urea eller tensider för att sänka ytspänningen.

Det finns även släckmedel baserade på mineralen vermikulit som tillsats till vätskan. Vermikulit har bra värmeisolering och kan hindra brandspridning.

Släckvätskan ska hanteras och destrueras av ett företag som hanterar avfall. Släckvätskan sorteras utifrån dess innehåll och egenskaper.

Pulver

Brandsläckningspulver är det vanligaste släckmedlet. Pulver släcker de flesta brandtyper och har hög släckeffekt. Släckmedlet pulver ska inte hanteras som farligt avfall.

Inga speciella åtgärder eller användningsföreskrifter behövs för brandsläckningspulver. Kasserat pulver bör lämnas till ett företag som hanterar avfall.

Koldioxid (CO₂)

Koldioxid är en gas avsedd för brand i vätskor och t.ex. plaster. Den används i första hand mot elektrisk utrustning och maskiner där ett rent släckmedel eftersträvas.

Koldioxid är en växthusgas som bidrar till den globala uppvärmningen. Användningen för brandsläckningsändamål påverkar inte utsläppt mängd i atmosfären och har därför låg miljöpåverkan.

Kemikalier

Tensider

Tensider är ämnen som sänker ytspänningen och gör det möjligt att ämnen som inte blandas kan göra det, tex olja och vatten.

Fluortensider

Fluortensider finns av olika typer och vissa äldre typer innehöll PFOS, perfluoroktansulfonsyra och PFOA, perfluoroktansyra. Fluortensider är mycket stabila föreningar som är svåra att bryta ner i naturen och risk finns för bioackumulering.

Salter

Istället för släckmedel med fluortensider kan man tillsätta salter som också reagerar och bildar en tvålliknande hinna som minimerar återantändning.

FAQ

1. Är det förbjudet med skumsläckare nu?

Nej

EU-reglering (lagstiftning) om fluortensider är på gång. SVEBRA rekommenderar i väntan på mer besked att skumsläckare får sitta kvar tills de ska in för omladdning/verkstadsgenomgång, men att de fr.o.m. nu inte ska ersättas med nya skumsläckare med fluortensider vid tid för utbyte/omladdning.

2. Är det förbjudet att använda skumsläckare?

Nej

MSB, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket avråder från användning av fluorbaserade brandsläckningsskum för de allra flesta typer av bränder. Dessa skumvätskor ska endast användas i sådana fall då inga andra alternativa släckmetoder är tillämpliga, företrädesvis vid omfattande vätskebränder. I de få fall det är nödvändigt att använda fluorbaserade brandsläckningsskum ska skumvätskan samlas upp och skickas till destruktion. Släckvatten och rester av brandsläckningsskum hanteras som farligt avfall.

<https://www-edit.msb.se/siteassets/dokument/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/raddningstjanst/brandskum.pdf>

Myndigheterna lyfter också potentiella risker med andra brandsläckningsskum, bl.a. innehållande andra tensider och uppmärksammar om allas ansvar enligt miljöbalken som ställer krav på kunskap och försiktighet.

SVEBRA rekommenderar att släckare med fluortensider fr.o.m. nu inte ska ersättas med nya skumsläckare med fluortensider samt att släckvätskor innehållande andra tensider inte bör användas utomhus.

3. Måste vi byta alla skumsläckare direkt?

Nej

SVEBRA rekommenderar att släckaren får vara kvar tills den ska laddas om eller inför verkstadsgenomgång det femte året, i väntan på mer besked om EU-reglering (lagstiftning).

Vid utbyte/nyförsäljning avråder SVEBRA från att installera skumsläckare med fluortensider.

4. Vad rekommenderar SVEBRA istället för skumsläckare?

Det beror på var släckaren ska placeras och vilken brandrisk som finns. Se SVEBRAs dokument [SV-RI 2015:1-Val-och-placering-av-brandslackare](#)

5. Skumsläckare utan fluortensider, är dom också dåliga för miljön?

Skumsläckare innehållande andra tensider är också uppmärksammade som en miljörisk beroende av användning.

Skumsläckare som innehåller tensider har ytaktiva egenskaper som kan göra att släckvattnet lättare når grundvattnet. Brandsläckningsskum drar då även med sig skadliga kemiska ämnen som bildas vid själva branden. Det är därför viktigt att minimera mängden släckvatten och att ta om hand det släckvatten som bildas.

SVEBRA rekommenderar att släckare med tensider inte används utomhus.

6. Kommer skumsläckare utan fluortensider också bli förbjudna?

Nej. På det området finns inga pågående förslag på regleringar.

SVEBRA rekommenderar att släckare med tensider inte ska användas utomhus.

7. Vad ska man göra med gamla skumsläckare?

Lämnas till ett av SVEBRAs medlemsföretag som ser till att skummet destrueras av ett företag som arbetar med avfall. SVEBRA har avtal med RagnSells.

Gammalt skum får inte tömmas i avlopp eller utomhus på marken.

8. Får man köpa nya skumsläckare med fluortensider?

SVEBRA rekommenderar att inte sälja släckare med fluortensider.